

100 éve született Mados László

Mados László születésének századik évfordulójára emlékezünk, aki a magyar talajtani kutatás, oktatás és gyakorlat kiváló képviselője volt. Kotzmann (később Mados) László 1901. február 26-án született Beregszászon. Hadapródiskolát, majd katonai akadémiát végzett, de később a budapesti Műszaki Egyetemre iratkozott be, ahol tanulmányai befejeztével 1926-ban vegyészmérnöki oklevelet szerzett. Ezután díjtalan gyakornokként dolgozott 'Sigmond Elek irányításával a Mezőgazdasági Kémiai Technológia Tanszéken.

1934-től egyetemi tanársegéd, majd adjunktus. 1941-től, mint egyetemi magántanár oktatta a talajtant, majd amikor a Talajtani Tanszék önálló lett, annak tanszékvezető egyetemi tanára volt 1942-ben.

A tanszék munkáját két évre megszakítva 1935-től 1937-ig Egyiptomban a kormány meghívására a Mezőgazdasági Múzeum ipari részlegének megszervezésén és berendezésén dolgozott.

Oktatómunkája kiváló volt. Előadásai és jegyzetei tömörök, világosak és lényegre törők voltak. Oktató feladatai között kell kiemelni a Kreybig Lajos által irányított országos átnézetes talajtérképezés ütemének meggyorsítása érdekében a térképezésbe bevont 35 kémia és földrajz szakos tanár kiképzését. Ehhez a hathónapos tanfolyamhoz írta az „Általános talajtani alapismeretek” című jegyzetét, amelynek összefogottsága és jó érthetősége sokáig szolgálta a talajtani ismereteket elsajátítani szándékozók igényét.

Az oktatásban nemcsak tudományos felkészültsége érvényesült, hanem rajzkészsége is, amint ezt számos talajszelvény ábrája tanúsítja, fokozva az ismeretátadás szemléletességét. 'Sigmond könyvének előszavában azt olvashatjuk: „A könyvben szereplő ábrák rajzolását és festését mind Kotzmann dr. hajtotta végre. Benne a szakszerűség és rajzolási tehetség együtt megvan és így nemcsak nagy könnyebbségemre volt az ő segítsége, de lehetővé vált olyan ábrák megrajzolása, ill. festése is amelyeket különben alig tudtam volna ilyen alakban megjelentetni”...

„Midőn a könyvben megszólaltattam néhány kiváló tanítványomat, ezzel a jelent összekapcsolom a jövővel. Egyidejűleg azt is el akartam érni, hogy ezzel rámutassak arra, miszerint tanítványaim közt vannak ma már olyan specialisták is, akik hivatottak az általam megkezdett úton a magyar talajtant tovább fejleszteni és a magyar talajtani tudománynak nemcsak idehaza, de külföldön is becsületet szerezni.”

Kutatómunkájának kezdetén a talaj szerves anyagával foglalkozott, vizsgálva annak meghatározási módszereit, keletkezését, szerepét a talajtulajdonságok kialakításában. E tevékenységének elismerését igazolja az is, hogy 'Sigmond az „Általános talajtant” című könyv szerves anyag fejezetének megírására őt kérte meg. Mint a „'Sigmond iskola” tagja sokat foglalkozott a talaj kicserélhető kationjainak szerepével, ezen belül is azok hatásával a talaj fizikai tulajdonságaira. Nevéhez fűződik a talaj fizikai tulajdonságainak

általános jellemzésére használatos higroszkóposági mutatók bevezetése a hazai talajvizsgálatokba.

Kutatómunkájának kiemelkedő részét képezte az egyes talajtípusok dinamikájának jellemzése. A rendzina és a fekete mezőségi talajok dinamikájáról 'Sigmond-dal közös cikkben számolt be, míg a degradált mezőségi talajok (barna erdőtalajok) dinamikai folyamatainak leírását egymaga adta. Ezen túlmenően több tanulmányában foglalkozott a szikesek keletkezésével, tulajdonságaival és javításával. Tudományos munkásságának jelentős részét alkotja az öntözés és a talaj kapcsolatának vizsgálata, mind Egyiptom, mind hazai alföldi viszonyaink között. Itt jegyezzük meg, hogy közleményei 1938-ig Kozmann, majd ettől kezdve Mados László név alatt jelentek meg.

Elméleti felkészültségének gyakorlati hasznosítását a talajtérképezési munkák keretében érvényesítette. Az országos átnézetes talajtérképezési munkákban a felsőgallai térképlapot dolgozta fel, de ennél még jelentősebb volt a térképezésben részt vevő külső munkatársak kiképzése és terepmunkájuk ellenőrzése.

A talajvizsgálatok terén ismertté vált a di Gléria Jánossal együtt kidolgozott talajtelítetlenség meghatározására szolgáló módszer. Ugyancsak a talajvizsgálatok megalapozását szolgálta a Ballenegger Róberttel közösen szerkesztett „Talajvizsgálati módszerkönyv” (1944).

A nemzetközi tudományos életben igen aktívan vett részt, mind Oxfordban a Nemzetközi Talajtani Társaság Kongresszusán (1935), mind a Társaság II. Bizottságában, annak budapesti, helsinki-i és koppenhágai ülésein. Nemzetközi együttműködése Egyiptommal, Algériával és Spanyolországgal elsősorban a korszerű talajvizsgálatok terén volt eredményes. Érdeklődése a talajtan trágyázási vonatkozásaira is kiterjedt, így 1939-ben részt vett az I. Nemzetközi Műtrágyázási Kongresszuson Rómában.

Tudományszervező tevékenysége a Magyar Mérnök- és Építész Egylet keretében folyt, minek eredményeként 1943-ban megalakult a Magyar Talajtani Társaság. Ennek közgyűlése Mados Lászlót választotta meg első elnökévé. Sajnos ennek a szerveződének végét vetett a II. világháború. A háborús cselekmények nemcsak a talajtani szakemberek nagy részének munkáját szakította meg a katonai szolgálatra való behívás miatt, hanem sokan életüket is áldozták, vagy külföldre távoztak.

Mados László 1945. január 2-án Budapest ostromában vesztette életét. Személyében a magyar talajtan nemcsak kiváló vezető egyéniségét veszítette el, hanem az általa vezetett talajtani tanszék is megszűnt, miután romossá lett és kifosztották. Ezáltal Mados László halála egyben a hazai talajtan egyik igen eredményes korszakának végét is jelentette.

Most, amikor születésének századik évfordulójára emlékezünk egyrészt büszkék vagyunk rá munkássága és vezetői egyénisége alapján, másrészt szomorúság tölt el minden hazai talajtani szakembert, látva hogy tudományunkban milyen nagy törést idézett elő az az eseménysorozat, amely egyben Mados László halálát is okozta.

STEFANOVITS PÁL

Szent István Egyetem,
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar,
Talajtani és Agrokémiai Tanszék, Gödöllő